

**Ocena stopnia aktualności
i stopnia realizacji
Gminnego Programu Rewitalizacji
dla Gminy Frampol
na lata 2016 – 2022**

Ewaluacja ex-post

26 stycznia 2023 r.

Ocenę stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022 (ewaluacja ex-post) opracowała firma EuroCompass Sp. z o.o. na podstawie zlecenia nr ZP.271.51.02.2022 z dnia 28 października 2022 r.



Eksperti zewnętrzni:

Patrycja Bojanek
Beata Filipowicz
Ryszard Boguszewski

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	4
<hr/>	
2. METODYKA	5
<hr/>	
2.1. Cel badania	6
.....	6
2.2. Podstawy prawne	7
.....	
2.3. Zakres badania	
.....	
2.4. Zastosowana metoda	
.....	
3. GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI – ZAŁOŻENIA	7
<hr/>	
4. OCENA STOPNIA AKTUALNOŚCI I STOPNIA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY FRAMPOL NA LATA 2016-2022	10
<hr/>	
4.1. Analiza jakościowa stopnia realizacji projektów rewitalizacyjnych Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022	10
.....	26
4.2. Analiza wskaźnikowa efektów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022	35
.....	35
4.3. Analiza jakościowa efektów realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022	41
.....	
4.3.1. Ankieta dla mieszkańców Gminy	
.....	
4.3.2. Ankieta dla przedsiębiorców, prowadzących działalność gospodarczą w obrębie obszaru rewitalizacji	
.....	
5. WNIOSKI I REKOMENDACJE	44
<hr/>	
5.1. Wnioski	46
.....	
5.2. Rekomendacje	
.....	
6. WYKAZ TABEL I WYKRESÓW	47
<hr/>	

1. WSTĘP

Ocena stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji służy określeniu, jakie efekty zostały osiągnięte w wyniku realizacji działań ujętych w Programie, a w związku z tym pozwala zweryfikować ważność dokumentu. W kontekście *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* (GPR) przeprowadzona zostanie ewaluacja ex-post (raport końcowy), w ramach której dokona się bieżącej inspekcji przeprowadzanych przedsięwzięć, kontroli finansowych aspektów inwestycji oraz badania zmian wskaźników, ujętych w Programie. Analizowana będzie ponadto realizacja założonych w dokumencie celów, stopień w jakim odpowiadają one priorytetowym potrzebom społeczności lokalnej, jak również ogólny wpływ Programu na aspekty społeczno-gospodarcze obszaru rewitalizacji.

Zgodnie z art. 22 ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r. ocena stopnia aktualności GPR powinna być sporządzana co najmniej raz na trzy lata. Wymóg przeprowadzenia ewaluacji ex-post wynika również bezpośrednio z zapisów *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022*, w którym zapisano, iż „w roku 2022 zostanie przeprowadzona kompleksowa ocena efektów realizacji, porównanie osiągniętych wskaźników (rezultatów) z prognozowanymi, a także zostaną podjęte kroki w celu wyznaczenia kierunków rewitalizacji na następne lata”¹.

Odbiorcami *Oceny stopnia aktualności i stopnia realizacji GPR dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* są m.in.: samorząd terytorialny, instytucje publiczne, organizacje pozarządowe, społeczność lokalna (w tym przede wszystkim mieszkańcy obszaru rewitalizacji), przedsiębiorcy, lokalni przywódcy opinii, a także wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022 przyjęto uchwałą nr uchwałą nr XXIX/210/17 Rady Miejskiej we Frampolu z dnia 30.05.2017 roku. Dokument opracowany został dla trzech podobszarów rewitalizacji – odrębnych jednostek funkcjonalnych składających się na obszar rewitalizacji, wybranych drogą delimitacji, wyznaczenia obszaru zdegradowanego i konsultacji społecznych – tj. miejscowości Korytków Mały, Teodorówka oraz części miasta Frampol. W GPR zawarto listę 25 projektów rewitalizacyjnych, spośród których dwa stanowią projekty uzupełniające, a jeden wykracza poza obszar rewitalizacji. Są to zarówno działania inwestycyjne, jak i projekty miękkie, a ich celem jest poprawa parametrów społecznych w obszarze rewitalizacji. Zostały one uzgodnione i przewidziane do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne Gminy oraz jednostki sektora prywatnego i pozarządowego.

Analizowany Gminny Program Rewitalizacji podzielony został na kilka zasadniczych części, które dotyczą kolejno:

- powiązań GPR z innymi dokumentami strategicznymi i planistycznymi,
- diagnozy zjawisk kryzysowych,
- analizy czynników kluczowych dla ujawnienia negatywnych zjawisk społecznych oraz innych aspektów, powodujących ogólną degradację Gminy Frampol,
- analizy potencjałów obszaru rewitalizacji,
- wizji i celów rewitalizacji,
- opisu projektów rewitalizacyjnych,

¹ M. Wróblewski, *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022*, str. 119

- szacunkowych ram finansowych GPR wraz z wskazaniem źródeł finansowania (publicznych i prywatnych),
- mechanizmów włączania społeczności lokalnej oraz interesantów w proces rewitalizacji,
- systemu wdrażania i monitorowania działań rewitalizacyjnych,
- niezbędnych zmian w uchwałach oraz w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego.

Struktura dokumentu jest zgodna z wymogami określonymi w art. 15 Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

2. METODYKA

2.1. CEL BADANIA

Ocena stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji ma na celu osąd oraz ewentualną poprawę jakości i skuteczności wdrażania dokumentu w odniesieniu do konkretnych problemów rewitalizowanego obszaru. Określa zarówno stopień osiągnięcia wyznaczonych celów i efektów wdrażanych przedsięwzięć, jak również wskazuje na napotkane po drodze problemy. Dokonuje oceny przeprowadzanych działań, kontroli finansowych aspektów poszczególnych inwestycji oraz analizuje zmiany wskaźników. Praktyczne znaczenie ewaluacji ex-post skutkuje zatem możliwością wykorzystania jej w procesie decyzyjnym wyznaczania kierunków rewitalizacji na kolejne lata.

Celem *Oceny stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* jest weryfikacja dokumentu pod kątem dążenia do zaspokojenia zdefiniowanych potrzeb i odpowiedzi na zdiagnozowane problemy. Sprawdzeniu podlega ponadto realizacja zaplanowanych celów, stopień osiągnięcia przewidzianych efektów oraz trwałość zmian wywołanych wdrożeniem Programu.

Dokonując analizy dąży się m.in. do uzyskania odpowiedzi na następujące pytania badawcze:

- Czy zrealizowano cele, założone w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022*?
- Czy i w jakim stopniu zrealizowano przewidziane w Programie projekty rewitalizacyjne?
- Czy lokalna społeczność zauważa zmiany będące wynikiem interwencji na obszarze rewitalizacji i czy są one pozytywne czy negatywne?
- Czy i w jakim stopniu realizacja projektów rewitalizacyjnych wpłynęła na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji?

Generalnie, ewaluacja ex-post odpowiadać ma na pytanie, czy w świetle doświadczeń zdobytych w trakcie wdrażania Programu został on prawidłowo skonstruowany oraz czy w odpowiedni sposób formułuje cele i identyfikuje działania służące ich osiągnięciu.

2.2. PODSTAWY PRAWNE

Podstawę do opracowania *Oceny stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* stanowi treść samego dokumentu, mówiąca o konieczności przeprowadzenia kompleksowej oceny efektów realizacji².

Wymóg przeprowadzania ewaluacji wynika także z Ustawy o rewitalizacji, według której ocena stopnia aktualności GPR powinna być sporządzana co najmniej raz na trzy lata. Ustawa nie uwzględnia jednak szczegółowych wymagań, dotyczących opracowania Oceny stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Zgodnie z zapisami art. 4 ust. 1 „w celu opracowania diagnoz służących (...) ocenie aktualności i stopnia realizacji gminnego programu rewitalizacji wójt, burmistrz albo prezydent miasta prowadzi analizy, w których wykorzystuje obiektywne i weryfikowalne mierniki i metody badawcze dostosowane do lokalnych uwarunkowań”.

2.3. ZAKRES BADANIA

Zakres przestrzenny *Oceny stopnia aktualności i stopnia realizacji GPR dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* odnosi się do obszaru rewitalizacji, który obejmuje powierzchnię mniejszą niż 2 169 ha, a więc zawiera się w 20% całkowitej powierzchni Gminy Frampol. Ów obszar zamieszkuje 1 415 osób (stan na rok 2015 wg danych z GPR), czyli mniej niż 30% lokalnej społeczności. Oznacza to, że rejon interwencji wyznaczono prawidłowo, zgodnie z wymogami Ustawy o rewitalizacji z dnia 9 października 2015 r.

Obszar rewitalizacji składa się z trzech podobszarów, będących odrębnymi częściami Gminy. Swym zasięgiem obejmuje miejscowości Korytków Mały i Teodorówka oraz fragment miasta Frampol (patrz załącznik graficzny do *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022*).

Zakres podmiotowy badania obejmuje następujące grupy odbiorców:

- władze samorządu terytorialnego,
- mieszkańcy Gminy Frampol,
- realizatorzy i wnioskodawcy projektów podstawowych, wpisanych do Gminnego Programu Rewitalizacji,
- przedsiębiorcy, prowadzący działalność gospodarczą w obszarze rewitalizacji,
- partnerzy, biorący udział w realizacji GPR (instytucje publiczne, organizacje pozarządowe),
- lokalni przywódcy opinii,
- inni interesariusze GPR (m.in. przedstawiciele spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych, przedstawiciele Ośrodka Pomocy Społecznej, przedstawiciele służb bezpieczeństwa, przedstawiciele Ośrodka Kultury, przedstawiciele Powiatowego Urzędu Pracy).

2.4. ZASTOSOWANA METODA

² Tamże, str. 118

Niniejsze opracowanie ewaluacyjne Gminnego Programu Rewitalizacji opiera się o dwa typy analiz: ilościową oraz jakościową. Pierwsza z nich przeprowadzona została z wykorzystaniem wskaźników statystycznych, które posłużyły jako mierniki działań rewitalizacyjnych. Celem dokonania skutecznej analizy oraz wyciągnięcia właściwych wniosków użyto tych samych weryfikatorów, które wykorzystywane były na etapie wyznaczania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Ich wykaz zaprezentowany jest w GPR³.

Dodatkowo, badaniu ilościowemu poddane zostały także wskaźniki produktu i rezultatu dot. poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Pozwoliło to na ocenę prawidłowości realizacji projektów oraz postępów w osiąganiu założonych celów.

Realizacja jedynie badania statystycznego byłaby jednak nieskuteczna – przyjęcie wyłącznie powyższych założeń mogłoby skutkować opracowaniem błędnych wniosków. Analizę wskaźnikową uzupełnia więc badanie jakościowe, prowadzone w dwóch krokach. W pierwszej kolejności weryfikacji poddano stopień realizacji poszczególnych projektów rewitalizacyjnych zaplanowanych w GPR. Jest to o tyle ważna część przedmiotowej oceny, iż podejmowane w ramach interwencji przedsięwzięcia stanowią bezpośrednią odpowiedź na problemy i potrzeby mieszkańców Gminy, a ich realizacja przekłada się na osiągnięcie założonych w dokumencie celów.

Krok drugi analizy jakościowej stanowiło badanie ankietowe przeprowadzone przez Urząd Miasta Frampol wśród lokalnej społeczności. Posłużono się metodą CAWI, która polega na umieszczeniu kwestionariusza na stronie internetowej tak, aby był dostępny z poziomu przeglądarki. Respondenci mieli do dyspozycji dwie ankiety (dla mieszkańców Gminy oraz dla przedsiębiorców), które wypełniali klikając w specjalnie wygenerowane linki do formularzy, co zapewniło im pełną anonimowość. Zestaw pytań zbliżony był do tych, zadanych mieszkańcom na początkowym etapie prac nad *Gminnym Programem Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022*. Dało to możliwość wykorzystania analizy porównawczej do wyciągnięcia wniosków, dotyczących zmian realnie zauważanych przez lokalną społeczność. Pozyskane w ten sposób informacje pozwoliły z kolei wysnuć ogólną opinię mieszkańców Gminy na temat przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych.

3. GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI – ZAŁOŻENIA

Gminny Program Rewitalizacji, sporządzany i przyjmowany przez samorząd na szczeblu gminnym to wieloletni instrument programowy polityki przestrzennej. Określa on zasięg terytorialny, cele rewitalizacyjne, działania służące realizacji tych celów oraz źródła i sposób pozyskiwania środków finansowych, niezbędnych do podjęcia przedsięwzięć, związanych z odnową obszarów zdegradowanych. Najważniejszą ideą, która przyświeca opracowywaniu GPR jest integracja procesów rozwojowych obszaru, dla którego są sporządzane, ze szczególnym zwróceniem uwagi na tereny problemowe, w obrębie których następuje koncentracja zjawisk kryzysowych. Analizy prowadzone w ramach owych programów pozwalają zdiagnozować zachodzące na danym obszarze zmiany, zarówno w kontekście społecznym jak również gospodarczym czy przestrzennym. Prawidłowo zaplanowany proces rewitalizacji, ujęty w ramy GPR, niejednokrotnie stanowi również bazę do aplikowania o środki zewnętrzne, w tym pochodzące z funduszy europejskich.

³ Tamże, str. 22

Gminny Programem Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022 został przyjęty Uchwałą nr XXIX/210/17 Rady Miejskiej we Frampolu z dnia 30.05.2017 roku. Jako wieloletni instrument polityki przestrzennej pozostaje w ścisłych powiązaniach z innymi opracowaniami programowymi, strategicznymi i planistycznymi na szczeblach: lokalnym, regionalnym oraz krajowym.

W ramach Programu wyznaczony został obszar zdegradowany, będący w stanie kryzysowym, a następnie w jego obrębie wydzielono obszar rewitalizacji. Odkryto się to w drodze podjęcia uchwały nr XXV/179/17 Rady Miejskiej we Frampolu z dnia 17 stycznia 2017 r. Do identyfikacji terenów o największej koncentracji negatywnych zjawisk wykorzystano proces szczegółowej diagnozy Gminy, która opierała się przede wszystkim o analizę wskaźnikową (ilościową). Jako obszar zdegradowany wybrano te sołectwa, które charakteryzowały się jednocześnie występowaniem negatywnych zjawisk w wymiarze społecznym (w zakresie bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji, niskiego poziomu kapitału społecznego oraz braku aktywności w życiu publicznym i kulturalnym), jak również wykazywały przynajmniej jeden problem natury gospodarczej, środowiskowej, technicznej bądź funkcjonalno-przestrzennej. W rezultacie wskazane zostało 12 miejscowości, stanowiących wspólnie obszar zdegradowany Gminy Frampol. Są to:

**Chłopków
Frampol
Karolówka
Kąty
Komodzianka
Korytków Mały
Niemirów
Sokołówka Kolonia
Stara Wieś
Teodorówka
Teodorówka Kolonia
Wola Kątecka**

Następnie w obrębie obszaru zdegradowanego wyznaczony został rejon borykający się ze szczególnie dużym natężeniem zjawisk kryzysowych – obszar rewitalizacji. Celem dokładnej weryfikacji jego granic ustalono dodatkowe kryteria. Pod uwagę brano wyłącznie tereny zamieszkałe, zakładając dodatkowo, że w ich obrębie powinna znajdować się zdegradowana infrastruktura (obiekty lub obszary), której przebudowa i gentryfikacja przyczyni się do rozwiązywania zdiagnozowanych problemów społecznych. W skład tak wyznaczonego obszaru rewitalizacji weszły następujące miejscowości:

**Frampol (częściowo)
Korytków Mały
Teodorówka**

Wizja, obrazująca w jaki sposób powinien prezentować się docelowy stan rewitalizowanego obszaru w 2022 roku, po przeprowadzeniu działań naprawczych, zmierzających do odbudowania oraz nadania mu nowych funkcji, otrzymała następujące brzmienie:

"Na obszarach rewitalizacji nastąpi zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury dla dobrej jakości życia, grupy takie jak młodzież, dzieci i seniorzy objęte zostaną wsparciem, gwarancja edukacji dostosowanej do potrzeb i aspiracji mieszkańców, nastąpi zwiększenie obecności kultury w życiu społeczności lokalnej, przełamanie wykluczenia społecznego, troska o środowisko naturalne – stworzenie dobrych i bezpiecznych warunków życia i pracy dla obecnych i przyszłych mieszkańców."⁴

Aby powyższa wizja miała realną szansę zaistnieć w określonym horyzoncie czasowym niezbędne było wyznaczenie celów wraz z podporządkowanymi im szczegółowymi kierunkami działań. *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* oparto o siedem celów, których brzmienie jest następujące:

- wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży na terenach rewitalizacji,
- aktywizacja i integracja społeczności lokalnych, powodująca wzrost uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym i kulturalnym oraz wzrost kapitału społecznego,
- wspieranie działań, służących poprawie środowiska naturalnego,
- poprawa stanu infrastruktury technicznej oraz przestrzeni służącej rewitalizacji,
- poprawa warunków życia osób starszych, schorowanych, niepełnosprawnych i samotnych oraz ich integracja ze środowiskiem,
- zmniejszenie skali bezrobocia i ubóstwa,
- wsparcie rozwoju i umacniania więzi rodzinnych, w tym poprawa warunków życia osób z rodzin dysfunkcyjnych.

Celom tym przyporządkowane są konkretne projekty rewitalizacyjne, które zgodnie z założeniem mają przyczynić się do ich skutecznego osiągnięcia.

Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022 przewiduje realizację łącznie 25 projektów, spośród których dwa stanowią przedsięwzięcia uzupełniające, a jeden wykracza swoim zasięgiem poza granice obszaru rewitalizacji. Działania, o których mowa, uzupełniają się ze sobą wzajemnie, a jednocześnie podzielone są w taki sposób, by umożliwić etapowe prowadzenie procesu rewitalizacji. W Programie określono także orientacyjny czas realizacji każdego z nich oraz oszacowano wartości poszczególnych inwestycji i wskazano podmioty za nie odpowiedzialne. Propozycje projektów zgłaszane były przez interesariuszy GPR przy pomocy specjalnie opracowanej w tym celu fiszki projektowej.

4. OCENA STOPNIA AKTUALNOŚCI I STOPNIA REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY FRAMPOL NA LATA 2016-2022

⁴ Tamże, str. 50

4.1. ANALIZA JAKOŚCIOWA STOPNIA REALIZACJI PROJEKTÓW REWITALIZACYJNYCH GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY FRAMPOL NA LATA 2016 – 2022

Podstawowym celem analizy stopnia realizacji inwestycji wpisanych na listę projektów głównych i uzupełniających jest zebranie danych, dzięki którym możliwa będzie ocena wdrażania poszczególnych przedsięwzięć, tempa ich realizacji oraz zgodności z założeniami, przedstawionymi w GPR. Zgodnie z treścią dokumentu, realizowane projekty rewitalizacyjne zorientowane są na rozwiązanie kwestii problemowych, a tym samym wyprowadzanie obszaru ze stanu kryzysowego, poprzez zaistnienie pozytywnych zmian w dłuższej perspektywie czasu.

Zgodnie z tym, co napisano w pkt 3. niniejszego opracowania, *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022* zakładał realizację 25 projektów, odpowiadających ściśle określonym celom. Inwestycje podzielone zostały według rejonów oddziaływania na przedsięwzięcia dotyczące poszczególnych miejscowości (Korytków Mały, Teodorówka, Frampol), projekty obejmujące swoim zasięgiem cały obszar rewitalizacji oraz te, których miejsce realizacji znajduje się poza wyznaczoną strefą kryzysową, ale mimo to mają istotny wpływ na poprawę jakości życia na zdegradowanych terenach. Ponadto, wskazano również projekty o charakterze uzupełniającym, stanowiące swego rodzaju wartość dodaną. Poniższa tabela przedstawia analizę stopnia realizacji wszystkich 25 przedsięwzięć, zaplanowanych w ramach Programu.

Tabela 1. Stopień realizacji projektów w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022

Lp	Nazwa projektu	Planowany zakres zadań	Opis zrealizowanych zadań	Miejsce realizacji projektu	Podmiot realizujący	Planowa wartość inwestycji	Wartość zrealizowanej inwestycji	Źródło finansowania	Stopień realizacji [%]
podobszar FRAMPOL									
1	Zagospodarowanie Rynku we Frampolu	Projekt polega na wyprowadzeniu ruchu ulicznego z Rynku - wiąże się to ze zmianą organizacji ruchu. Ponadto planowana jest przebudowa chodników w deptak, zakup i montaż oświetlenia, ławek, nasadzenie zieleni.	-	-	-	4 500 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020: 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich 5.5 Promocja niskoemisyjności PROW 2014-2020 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	0%
2	Adaptacja byłej przychodni zdrowia we Frampolu na Centrum Organizacji Pozarządowych	Projekt polega na remoncie budynku byłej przychodni na potrzeby organizacji pozarządowych, zrzeszających seniorów, wędkarzy, Zrzeszenia Hodowców Gołębi Poczтовых, pszczelarzy, kombatantów, ale	Budynek został zmodernizowany – rozbudowany z nadbudową niższej części. Przy budynku powstał plac zabaw, siłownia zewnętrzna oraz miejsca postojowe. Obiekt pełni teraz funkcję Centrum Integracji Społecznej. Mieszczą	Frampol ul. Zamojska	Gmina Frampol	3 700 000,00 zł	5 186 701,08 zł	RPO WL 2014-2020: 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich 5.5 Promocja niskoemisyjności PROW 2014-2020 Podstawowe	100%

		także dla samorządu mieszkańców, młodzieży, grup tanecznych, grupy AA, punktu pomocy prawnej, klubu seniora/dziennego domu pobytu dla seniorów oraz świetlicy miejskiej.	się w nim m.in. sale: zabaw, multimedialna, muzyczna, wystawowa, plastyczna, a także pomieszczenia dla Klubu Seniora i stowarzyszeń, działających na terenie Gminy Frampol.					usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	
3	Remont starej plebani we Frampolu	Projekt polega na remoncie zabytkowej plebanii oraz rewitalizacji otoczenia (ogrodu).	-	-	-	500 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020: 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich	0%
4	Modernizacja budynku MGOK we Frampolu	Projekt polega na modernizacji budynku oraz sali widowiskowej, zakupie nowego oświetlenia oraz nagłośnienia, dostosowania budynku dla potrzeb osób niepełnosprawnych poprzez budowę windy zewnętrznej.	-	-	-	700 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020: 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich 5.5 Promocja niskoemisyjność i	0%
podobszar TEODORÓWKA									
5	Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej w Teodorówce	Projekt polega na modernizacji budynku szkoły podstawowej	-	-	-	250 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020: 5.2 Efektywność energetyczna	0%

		poprzez termomodernizację						sektora publicznego 5.5 Promocja niskoemisyjności	
6	Modernizacja budynku komunalnego w Teodorówce - świetlicy oraz części mieszkalnej budynku	Projekt polega na modernizacji budynku świetlicy oraz części mieszkalnej.	Budynek został zmodernizowany, poddany termomodernizacji, wymieniono pokrycie dachowe, wyremontowano sanitariaty oraz salę wraz ze sceną. Wyremontowane zostało także zaplecze socjalne przy pomieszczeniu świetlicy. Obecnie budynek pełni funkcję Centrum Integracji Społecznej.	Teodorówka 124	Gmina Frampol	600 000,00 zł	1 654 958,85 zł	RPO WL 2014-2020: 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich 5.5 Promocja niskoemisyjności PROW 2014-2020 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	100%
7	Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Teodorówce	Planowane przez mieszkańców wydarzenia po wykonaniu modernizacji. Prowadzenie zajęć i imprez dla dzieci (sportowych, rekreacyjnych i kulturalnych), ale także stworzenie kąci zabaw dla małych dzieci oraz kawiarenki dla	Projekt jako taki nie został zrealizowany, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez inne przedsięwzięcia. W zmodernizowanym budynku świetlicy wiejskiej odbywały się m.in. zebrania lokalnej społeczności z władzami Gminy. Szkoła Podstawowa w Teodorówce	Teodorówka 124	SP w Teodorówce sołtys mieszkańcy Teodorówki	40 000,00 zł	-	LGD "Ziemia Biłgorajska" LSR Cel Szczegółowy 2.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców poprzez ich integrację oraz wspieranie działalności	25%

		matek. Będą organizowane spotkania integracyjne społeczności lokalnej w różnym wieku i na różne okoliczności np. opłatek, święcenie pokarmów, zebrania wiejskie i inne (np. wyborcze), spotkania integracyjne młodzieży (wspólne gry, oglądanie filmów, ćwiczenia na siłowni), imprezy okolicznościowe.	organizowała tu imprezy okolicznościowe m.in. Dzień Babci, Dzień Dziadka czy Dzień Matki. Organizowane były także turnieje tenisa stołowego, zebrania strażackie i sołeckie. Świetlica udostępniana jest ponadto do prywatnych imprez okolicznościowych, czy też na wspólne oglądanie mistrzostw/meczy/turniejów.					związanej z zachowaniem lokalnej tradycji i kultury biłgorajskiej		
podobszar KORYTKÓW MAŁY										
8	Modernizacja i dostosowanie świetlicy w Korytkowie Małym do nowych zadań	Świetlica wymaga dostosowania, remontu i doposażenia w zakresie ogrzewania, sanitariatów, części kuchennej oraz świetlicowej.	-	-	-	200 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich LGD "Ziemia Biłgorajska" LSR Cel Szczegółowy 2.2. Rozwój infrastruktury integracji społecznej	0%	

9	Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - wsparcie młodych ochotników OSP	Wsparcie młodzieży ochotniczej straży pożarnej poprzez dokupienie sprzętu potrzebnego do udziału w zawodach strażackich, ćwiczeniach oraz akcjach. (węże gaśnicze, osprzęt, prądownice, basen, zbiornik wodny, tor do treningu, mundury galowe oraz bojowe dla strażaków).	Projekt niemożliwy do zrealizowania, ze względu na brak dostosowanej infrastruktury.	-	-	25 000,00 zł	-	LGD "Ziemia Biłgorajska" LSR Cel Szczegółowy 2.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców poprzez ich integrację oraz wspieranie działalności związanej z zachowaniem lokalnej tradycji i kultury biłgorajskiej	0%
10	Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - turniej tenisa stołowego	Projekt polega na przeprowadzeniu zawodów w tenisa stołowego o randze zawodów między miejscowościami gminy. W celu odpowiedniego przygotowania miejsca oraz zawodników konieczne będą zakupy sprzętu - 2 stoły do tenisa, paletki, piłeczki, siatki, tablica wyników, akcesoria,	Projekt niemożliwy do zrealizowania, ze względu na brak dostosowanej infrastruktury, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez inne przedsięwzięcia m.in. turnieje tenisa stołowego organizowane we Frampolu, Woli Radzieckiej czy Teodorówce.	<u>Frampol</u> <u>Wola</u> <u>Radziecka</u> <u>Teodorówk</u> <u>a</u>	Burmistrz Miasta Frampol	5 000,00 zł	-	Sponsorzy Środki własne Gminy Składki	10%

		nagrody, stroje zawodników.							
11	Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - Klub Seniora	Projekt obejmuje m.in.: wspólne spotkania seniorów, spotkania z ciekawymi ludźmi, przekazywanie i spisywanie lokalnych tradycji, haftowanie, szydełkowanie, rozwój kontaktów z seniorami z innych miejscowości, działania integrujące pokolenia oraz wyjazdy grup do teatru czy opery.	Projekt niemożliwy do zrealizowania, ze względu na brak dostosowanej infrastruktury. We Frampolu działa Klub Seniora „Kwiaty jesieni”, do którego dołączyć mogą mieszkańcy z całego obszaru Gminy, w tym Korytkowa Małego. Wszystkie spotkania odbywają się jednak we Frampolu. Seniorzy spotykają się dwa razy w tygodniu.	<u>Frampol</u>	MGOK we Frampolu	5 000,00 zł/rok	-	Środki własne Gminy	10%
12	Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym ATHLETIC CLUB - siłownia	Projekt obejmuje zakup wyposażenia (atlas, mniejsze sprzęty) oraz modernizację pomieszczeń świetlicy z dobudową części. Potrzebne jest także wyposażenie do treningów "cardio" dla osób walczących z nadwagą oraz chorobami układu	Projekt niemożliwy do zrealizowania, ze względu na brak dostosowanej infrastruktury.	-	-	20 000,00 zł + koszty rozbudowy budynku	-	RPO WL 2014-2020 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich LGD "Ziemia Biłgorajska" LSR Cel Szczegółowy 2.2. Rozwój infrastruktury integracji społecznej	0%

		krążenia - poprawiłoby to profilaktykę zdrowotną mieszkańców.							
13	Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - wsparcie rozwoju ludowego zespołu Żurawina	Projekt zakłada zakup mobilnej sceny, nagłośnienia, statywów na nuty oraz strojów ludowych dla zespołu. Zespół chciałby rozwijać się i zwiększyć intensywność działań w obszarze odtwarzania i kultywowania tradycji. Nowe pomysły to święto żurawiny, wspólne zbieranie, pokazy i warsztaty robienia przetworów tradycyjnych z żurawiny (dżemy, ciasta i nalewki). Zespół potrzebuje też wsparcia na wyjazdy związane z występami, zarówno w kraju jak za granicą.	Projekt niemożliwy do zrealizowania, ze względu na brak dostosowanej infrastruktury.	-	-	40 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich LGD "Ziemia Biłgorajska" LSR Cel Szczegółowy 2.2. Rozwój infrastruktury integracji społecznej	0%
14	Projekty mieszkańców na wykorzystanie	Mieszkańcy obszaru rewitalizacji będą korzystać z zajęć	Projekt niemożliwy do zrealizowania, ze względu na brak	<u>Frampol</u>	MGOK we Frampolu	15 000,00 zł/rok	-	LGD "Ziemia Biłgorajska"	10%

	infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - taniec to przyjemność	tanecznych, zarówno tańca towarzyskiego jak i ludowego. Zaangażowane do prowadzenia zajęć zostaną osoby z zespołu "Żurawina" oraz MGOK.	dostosowanej infrastruktury, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez inne przedsięwzięcia m.in. warsztaty taneczne organizowane w ramach „Wakacji z kulturą”.					LSR Cel Szczegółowy 2.3. Wzmocnienie tożsamości lokalnej mieszkańców poprzez ich integrację oraz wspieranie działalności związanej z zachowaniem lokalnej tradycji i kultury biłgorajskiej	
cały obszar rewitalizacji									
15	Projekt działanie 11.1 RPO WL (cały obszar rewitalizacji)	Projekt realizowany w partnerstwie z GOPS. Obejmie kilkanaście osób z terenów rewitalizacji - osoby długotrwale bezrobotne oraz niepełnosprawne. Projekt zakłada kompleksowe wsparcie m.in. działania aktywizujące z obszaru życia zawodowego, rodzinnego i pozazawodowego, kursy zawodowe,	Projekt realizowany był od 01.05.2018 do 30.07.2019 r. przez MGOPS we Frampolu w partnerstwie z Andrzej Lubański Doradztwo Gospodarcze. W ramach projektu 20 podopiecznych MGOPS we Frampolu odbyło staże, praktyki, treningi, warsztaty oraz indywidualne spotkania z psychologiem i doradcą zawodowym.	Frampol	MGOPS Frampol	500 000,00 zł	1 037 424,00 zł	RPO WL 2014-2020 11.1 Aktywne włączenie	100%

		staże, praktyki czy doradztwo psychologiczne.							
16	Bez nałogów bez przemocy	Celem projektu jest wdrożenie programu związanego z profilaktyką alkoholową i działaniami w zakresie psychoterapii uzależnienia od alkoholu dla osób uzależnionych, jak również ich rodzin oraz bliskich. Projekt przewiduje również działania profilaktyczne, mające na celu uświadomienie (szczególnie ludziom młodym) zagrożeń płynących z zażywania wszelkich substancji psychoaktywnych.	Projekt jako taki nie został zrealizowany, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez inne przedsięwzięcia, np. spotkania prowadzone przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	Frampol	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	5350,00 zł	-	RPO WL 2014-2020 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne	25%
17	Do pełni życia	Projekt skierowany jest do grupy osób starszych, niesamodzielnych, niepełnosprawnych lub z problemami psychicznymi. Uczestnikom	Projekt jako taki nie został zrealizowany, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez inne przedsięwzięcia m.in. warsztaty komputerowe dla	Frampol	MGOK we Frampolu	100 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne	25%

		zapewnione zostaną usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania, uzupełnione działaniami podejmowanymi przez dzieci i młodzież ze szkół w ramach wolontariatu. Działania, oprócz wsparcia w codziennych potrzebach, mają na celu ograniczenie izolacji osób objętych projektem oraz zwiększenie możliwości ich kontaktu z otoczeniem.	seniorów organizowane w ramach „Wakacji z kulturą” czy systematyczne spotkania seniorów (dwa razy w tygodniu) w CIS we Frampolu.						
18	Czas na pracę	Projekt jest ukierunkowany na wsparcie osób bezrobotnych i o niskich kwalifikacjach, a także podopiecznych MGOPS, w szczególności z terenów rewitalizacji. Wsparcie obejmie	Projekt jako taki nie został zrealizowany, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez inne przedsięwzięcia, m.in. projekt działanie 11.1 RPO WL opisany w pkt 15. niniejszej tabeli.	Frampol	MGOPS Frampol	250 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020 11.1 Aktywne włączenie	25%

		aktywną integrację ze społeczeństwem, szkolenia i praktyki zawodowe, pomoc psychologa oraz staże.							
19	Rodzina rodzinie	<p>Program edukacyjny dla rodzin z terenów rewitalizacji w formie warsztatów, które obejmą 10 spotkań z trenerem.</p> <p>Spotkania poprawią kompetencje opiekuńczo - wychowawcze rodzin oraz ich integrację.</p> <p>Promowana będzie idea rodziny wspierającej.</p> <p>Do projektu zaproszone będą wszystkie chętne rodziny, a przede wszystkim te, mające problemy wychowawcze z dziećmi, objęte pomocą społeczną lub z ograniczoną władzą rodzicielską.</p> <p>Uczestnicy będą mogli skorzystać z porad</p>	-	-	-	100 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020 11.2 Usługi społeczne i zdrowotne	0%

		psychologów i pedagogów.							
20	Popołudnie z piłką	Projekt dotyczy dzieci z terenów rewitalizacji, w szczególności z rodzin objętych wsparciem MGOPS. Projekt polega na prowadzeniu zajęć gry w piłkę nożną z trenerami. Zajęcia odbywać się będą we Frampolu (dzieci z innych miejscowości będą dowożone). Projekt zakończy się turniejem piłkarskim. Celem projektu jest zainteresowanie dzieci sportem, wzmocnienie ich motywacji i kompetencji do pracy nad sobą oraz współdziałanie w zespole.	Projekt jako taki nie został zrealizowany, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez inne przedsięwzięcia m.in. zajęcia sportowe organizowane w ramach „Wakacji z kulturą”.	Frampol	MGOK we Frampolu	20 000,00 zł	-	Środki własne Gminy	25%
21	Rodzinna Zumba	Integracja przez zabawę - projekt skierowany do rodzin z terenów rewitalizacji. Zajęcia zumbi odbywać się będą raz w	-	-	-	10 000,00 zł/rok	-	Środki własne Gminy	0%

		tygodniu w każdym z podobszarów rewitalizacji na wyremontowanych obiektach. Celem projektu jest integracja rodzin oraz promowanie zdrowego stylu życia.							
22	Piknik rodzinny	Spotkanie integracyjne w ramach dni Frampola w formie pikniku rodzinnego. Celem projektu jest integracja oraz włączenie w społeczeństwo rodzin problemowych. W ramach pikniku przewiduje się pokazy tańca, zumbę, zawody sportowe oraz inne aktywności.	Projekt jako taki nie został zrealizowany, jednakże część jego założeń wdrożono pośrednio poprzez „Piknik sąsiedzki 2022” zorganizowany 21 sierpnia 2022r. W trakcie wydarzenia miały miejsce warsztaty, jam session oraz potańcówka.	Frampol	MGOK we Frampolu nieformalna grupa CZEMU z Frampola	15 000,00 zł	-	Środki własne Gminy RPO WL 2014-2020 11.1 Aktywne włączenie	50%
projekty wykraczające poza obszar rewitalizacji									
23	Rewitalizacja dziedzińca budynku Zespołu Szkół we Frampolu	Projekt polega na zagospodarowaniu dziedzińca szkoły, który obecnie pełni rolę parkingu.	-	-	-	nie oszacowano	-	RPO WL 2014-2020 13.7 Infrastruktura Szkolna	0%
projekty uzupełniające									
24	Remont ulicy 3 Maja we Frampolu	Projekt polega na przebudowie ulicy	-	-	-	600 000,00 zł	-	RPO WL 2014-2020	0%

		3 Maja na deptak, zrobieniu nowego oświetlenia, zakupie ławek i koszy na śmieci.						13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich PROW 2014-2020 Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich	
25	Modernizacja budynku byłej szkoły podstawowej w Korytkowie Małym z przeznaczeniem na DOS Żłota Jesień Życia	Projekt polega na modernizacji budynku szkoły podstawowej aby mógł powstać tam Dom Opieki Społecznej dla osób starszych.	-	-	-	1 500 000,0 0 zł	-	RPO WL 2014-2020 13.3 Rewitalizacja obszarów miejskich	0%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022 i danych własnych Urzędu Miejskiego we Frampolu

W Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022 przewidziano realizację 25 projektów, w tym 2 uzupełniających. Spośród nich w pełni udało się wykonać trzy inwestycje – adaptację byłej przychodni zdrowia we Frampolu na Centrum Integracji Społecznej, modernizację budynku komunalnego w Teodorówce oraz projekt działania 11.1 RPO WL, co stanowi zaledwie 12% wszystkich planowanych przedsięwzięć. Kilka projektów okazało się niemożliwymi do wykonania ze względu na ich bezpośrednie powiązania z innymi, niezrealizowanymi inwestycjami. Mowa tu o przedsięwzięciach przypisanych do konkretnych lokalizacji i wymagających uprzedniego dostosowania tamtejszej infrastruktury, np. projekty mieszkańców na wykorzystanie świetlicy w Korytkowie Małym. Niektóre inwestycje realizowane były pośrednio, poprzez działania nieuwzględnione w Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022, których założenia (w mniejszym bądź większym stopniu) pokrywały się z tymi, zaplanowanymi w GPR. Przedsięwzięcia te prowadzono przeważnie w innych miejscach niż przewidywał Program, co zaznaczono w tabeli podkreśleniem, ale mimo to przyczyniły się one do podniesienia jakości życia mieszkańców Gminy. Spośród projektów uzupełniających nie zrealizowano żadnej inwestycji.

Warto zwrócić uwagę na fakt, iż realizację większości projektów rewitalizacyjnych, zwłaszcza tych, które wymagają największych nakładów finansowych, zaplanowano na lata 2018-2022. W tym czasie miały miejsce długotrwałe i niemożliwe do przewidzenia zdarzenia – pandemia wirusa COVID-19 oraz wojna w Ukrainie – co w znaczący sposób przełożyło się na wykonalność założeń Programu. Zrozumiałym jest, iż w obliczu powyższych okoliczności osiągnięcie zamierzonych efektów realizacji GPR było niezwykle trudne. Pojawienie się wirusa SARS-CoV-2 wiązało się z licznymi obostrzeniami, uniemożliwiającymi prowadzenie prac budowlanych czy organizowanie przewidzianych w projektach imprez i wydarzeń kulturalnych. Wybuch wojny w Ukrainie skutkowało natomiast napływem do Polski fali uchodźców. Gmina Frampol, przez wzgląd na swoje położenie w południowej części województwa lubelskiego (około 100 km od granicy państwa) była jednym z pierwszych ośrodków udzielających im schronienia i wsparcia. Pomoc obywatelom Ukrainy stała się priorytetem, wyniesionym ponad wszelkie inne zadania zaplanowane na ten czas. Wobec powyższych stwierdza się, iż osiągnięty wynik na poziomie 12% w pełni zrealizowanych oraz 36% zapoczątkowanych (poprzez działania pośrednie) projektów rewitalizacyjnych jest całkowicie uzasadniony i nie może być rozpatrywany w sposób negatywny. Horyzont czasowy *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022* powinien zostać wydłużony, umożliwiając kontynuację rozpoczętych i wykonanie zaplanowanych przedsięwzięć.

Jakkolwiek nie ma wątpliwości co do potrzeby dalszej realizacji GPR, tak zastanowienia wymaga sposób rozplanowania poszczególnych przedsięwzięć w czasie. Panujący obecnie kryzys gospodarczy, będący bezpośrednim skutkiem omówionych powyżej wydarzeń, narzuca konieczność aktualizacji dokumentu m.in. w zakresie finansowania inwestycji. Biorąc pod uwagę wysoki poziom inflacji Gmina powinna poddać weryfikacji aspekty takie jak zakres poszczególnych projektów, koszty ich wykonania czy czas potrzebny na ich realizację, które najprawdopodobniej ulegną zmianom.

4.2. ANALIZA WSKAŹNIKOWA EFEKTÓW REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY FRAMPOL NA LATA 2016 – 2022

W treści *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022* przyjęto wytyczne, dotyczące bieżącego monitoringu i ewaluacji efektów działań rewitalizacyjnych⁵. Zgodnie z nimi, zadaniem analiz prowadzonych w ramach raportu ewaluacyjnego jest kontrola prawidłowości realizacji projektów oraz postępów w osiąganiu założonych celów. Owe analizy sprowadzają się do pozyskiwania i badania danych ilościowych i jakościowych, dotyczących realizacji poszczególnych przedsięwzięć, by następnie móc wnioskować o efektywności podjętych interwencji. *Ocena stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 –2022* weryfikuje jego wpływ na poprawę ogólnej sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru rewitalizacji. W tym celu wykorzystuje dwa rodzaje analizy: wskaźnikową (ilościową) oraz jakościową, będącą uzupełnieniem tej pierwszej.

Zastosowany w niniejszym badaniu zestaw wskaźników monitorujących (produktu oraz rezultatu) podyktowany jest w treści dokumentu i odnosi się do konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Dla spójności danych, jako termin docelowy osiągnięcia zakładanych rezultatów przyjęto rok 2022.

Tabela 2. prezentuje wykaz wskaźników, wykorzystanych do oceny efektów realizacji poszczególnych projektów z uwzględnieniem faktycznych rezultatów, uzyskanych w 2022 roku. Na czerwono wyróżnione zostały mierniki, których prognozowane wartości nie zostały osiągnięte. Oznaczenie to nie jest wyrazem niezadowolenia z efektów realizacji Programu, a stanowi raczej pretekst dla kontynuacji wdrażania zaktualizowanej wersji GPR.

⁵ Tamże, str. 118

Tabela 2. Wartości wskaźników monitorujących (produktu i/lub rezultatu) osiągnięte w 2022 roku.

Projekt	Wskaźniki produktu/rezultatu	Sposób pomiaru	Osiągnięta wartość wskaźnika na rok 2022
Zagospodarowanie Rynku we Frampolu	zrewitalizowana przestrzeń rynku o powierzchni ok. 20 000 m ²	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	0 m ² powierzchni zrewitalizowanej przestrzeni rynku
Adaptacja byłej przychodni zdrowia we Frampolu na Centrum Organizacji Pozarządowych	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury społecznej	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury społecznej
Remont starej plebani we Frampolu	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury kultury - muzeum tkactwa	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	0 zrewitalizowanych obiektów infrastruktury kultury
Modernizacja budynku MGOK we Frampolu	jeden zmodernizowany i doposażony obiekt kulturalny	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	0 zmodernizowanych i doposażonych obiektów kulturalnych
Termomodernizacja budynku szkoły podstawowej w Teodorówce	1 zmodernizowany obiekt infrastruktury edukacyjnej - szkoły podstawowej	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	0 zmodernizowanych obiektów infrastruktury edukacyjnej
Modernizacja budynku komunalnego w Teodorówce - świetlicy oraz części mieszkalnej budynku	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury społecznej - świetlica	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury społecznej
Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Teodorówce	1 wyposażony obiekt infrastruktury społecznej liczba osób korzystających ze świetlicy około 200 rocznie	dokumentacja zdjęciowa, sprawozdania z realizacji wydarzeń	1 wyposażony obiekt infrastruktury społecznej 500 osób/rok korzystających ze świetlicy

Modernizacja i dostosowanie świetlicy w Korytkowie Małym do nowych zadań	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury społecznej - świetlica	dokumentacja budowlana	0 zrewitalizowanych obiektów infrastruktury społecznej
Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - wsparcie młodych ochotników OSP	15 młodych strażaków objętych wsparciem zakupiony sprzęt zaangażowanie w działania OSP	dokumenty zakupu, ewidencja projektu	0 młodych strażaków objętych wsparciem 0 zakupionego sprzętu 0 zaangażowania w działania OSP
Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - turniej tenisa stołowego	minimum 80 osób uczestniczyć będzie w zawodach jako zawodnicy i kibice	dokumentacja zdjęciowa	50 zawodników turnieju + kibice
Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - Klub Seniora	około 20 osób będzie regularnie uczestniczyć w spotkaniach, poprawiając integrację ze środowiskiem wsi	lista obecności	0 uczestników Klubu Seniora w Korytkowie Małym (23 uczestników Klubu Seniora we Frampolu, pochodzących z obszaru całej Gminy)
Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym ATHLETIC CLUB - siłownia	1 obiekt infrastruktury rekreacji - utworzona siłownia	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	0 obiektów infrastruktury rekreacji
Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - wsparcie rozwoju ludowego zespołu Żurawina	w zespole będzie działać około 20 osób	lista uczestników	12 członków zespołu

Projekty mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - taniec to przyjemność	powstanie grupa taneczna (grupa dzieci i dorosłych)	dokumentacja projektowa	0 utworzonych grup tanecznych
Projekt działanie 11.1 RPO WL (cały obszar rewitalizacji)	kilkanaście osób zostanie objętych wsparciem	dokumentacja projektowa	20 osób objętych wsparciem
Bez nałogów bez przemocy	wsparciem zostanie objętych około 15 uczestników z grupy osób uzależnionych oraz kilkadziesiąt osób młodych, dla których będą zajęcia profilaktyczne	<i>Nie określono</i>	20 osób objętych wsparciem
Do pełni życia	5-10 osób będzie objętych wsparciem opiekuńczym, co najmniej 60 osób będzie korzystać z dowozu do lekarza i na badania, liczba osób w spotkaniu integracyjnym około 30 osób	sprawozdanie z realizacji projektu	0 osób objętych wsparciem opiekuńczym 0 osób korzystających z dowozu do lekarza i na badania 0 uczestników spotkania integracyjnego
Czas na pracę	minimum 8 osób objętych projektem	<i>Nie określono</i>	0 osób objętych projektem
Rodzina rodzinie	20 rodzin weźmie udział w projekcie	dokumentacja projektowa	0 rodzin uczestniczących w projekcie
Popołudnie z piłką	20 dzieci będzie uczestniczyć w zajęciach	lista obecności	30 dzieci uczestniczących w zajęciach sportowych
Rodzinna Zumba	20 rodzin weźmie udział w projekcie	<i>Nie określono</i>	0 rodzin uczestniczących w projekcie
Piknik rodzinny	20 rodzin weźmie udział w projekcie	dokumentacja fotograficzna.	15 rodzin uczestniczących w projekcie

Rewitalizacja dziedzińca budynku Zespołu Szkół we Frampolu	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury edukacji	dokumentacja fotograficzna, dokumentacja budowlana i zakupowa	0 zrewitalizowanych obiektów infrastruktury edukacji
Remont ulicy 3 Maja we Frampolu	1 zrewitalizowana ulica zostanie wybudowany deptak, zakupione ławki, kosze na śmieci, nowe oświetlenie	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	0 zrewitalizowanych ulic
Modernizacja budynku byłej szkoły podstawowej w Korytkowie Małym z przeznaczeniem na DOS Złota Jesień Życia	1 zrewitalizowany obiekt infrastruktury społecznej - modernizowany budynek szkoły podstawowej przekształcony na DOS	dokumenty zakupu, dokumentacja budowlana	0 zrewitalizowanych obiektów infrastruktury społecznej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022 i danych własnych Urzędu Miejskiego we Frampolu

Z przeprowadzonej analizy wskaźników monitorujących wynika, że cele założone w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022* w dużej mierze nie zostały jeszcze zrealizowane, w związku z czym konieczna jest kontynuacja Programu w najbliższej przyszłości. Interwencje, które udało się podjąć na obszarze problemowym przyniosły na ogół pożądane rezultaty, co świadczy o prawidłowym doborze celów oraz przypisanych im przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Szczególnie zadowolają wskaźniki, których wartości osiągnięte w 2022 roku (pomimo niesprzyjających czynników zewnętrznych, takich jak pandemia wirusa COVID-19 czy wybuch wojny w Ukrainie) spełniają, a nawet przekraczają wstępne oczekiwania. Warto również zwrócić uwagę na te projekty, których założenia zrealizowano jedynie pośrednio, poprzez wydarzenia (niezwiązane z GPR) odbywające się na terenie Gminy, a których osiągnięte wartości wskaźników są zadowolające. Przykładem takiego przedsięwzięcia jest projekt mieszkańców na wykorzystanie infrastruktury świetlicy w Korytkowie Małym - turniej tenisa stołowego.

Aby przedmiotowa analiza efektów realizacji GPR była precyzyjna i mogła stanowić o aktualności dokumentu, konieczne było jej dopełnienie o badanie ilościowe czynników, ujawniających stan kryzysowy bądź jego brak. Weryfikacji poddano szereg wskaźników delimitacyjnych, opisanych w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022*⁶. Wykorzystując analizę porównawczą sprawdzono, czy i jakie zmiany wartości poszczególnych mierników nastąpiły w latach 2015-2022, tj. przed i po realizacji Programu. Ponownie, kolorem czerwonym wyróżnione zostały te wskaźniki, których wartość względem roku bazowego uległa pogorszeniu. Tabela 3. prezentuje wyniki badania.

⁶ Tamże, str. 22-46

Tabela 3. Wartości wskaźników delimitacyjnych osiągnięte w 2015 i 2022 roku.

Wskaźnik	Wartość dla Gminy w 2015 roku	Wartość dla Gminy w 2022 roku*	Podobszar rewitalizacji	Wartość dla podobszaru rewitalizacji w 2015 roku	Wartość dla podobszaru rewitalizacji w 2022 roku*
liczba bezrobotnych na 100 mieszkańców	4%	2,32%	Frampol	3%	2,26%
			Korytków Mały	7%	4,51%
			Teodorówka	5%	3,7%
liczba długotrwale bezrobotnych na 100 mieszkańców	1,69%	0,9%	Frampol	1,35%	1,1%
			Korytków Mały	3,87%	3,18%
			Teodorówka	2,23%	1,64%
liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo na 100 mieszkańców	7,94%	2,22%	Frampol	5,99%	2,26%
			Korytków Mały	11,08%	4,78%
			Teodorówka	4,82%	1,64%
liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na niepełnosprawność na 100 mieszkańców	3,93%	1,73%	Frampol	3,29%	2,54%
			Korytków Mały	4,38%	1,06%
			Teodorówka	4,27%	2,46%
liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezdomność na 100 mieszkańców	0%	0%	Frampol	0%	0%
			Korytków Mały	0%	0%
			Teodorówka	0%	0%
liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu	0,95%	0,15%	Frampol	0,3%	0,14%

na alkoholizm na 100 mieszkańców			Korytków Mały	0,77%	0%
			Teodorówka	0%	0,21%
liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na długotrwałą lub ciężką chorobę na 100 mieszkańców	2,16%	1,66%	Frampol	1,65%	1,65%
			Korytków Mały	2,06%	0,8%
			Teodorówka	0%	1,44%
liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych na 100 mieszkańców	3,08%	0,58%	Frampol	3,52%	0,27%
			Korytków Mały	0,26%	0,53%
			Teodorówka	0,93%	1,03%
liczba osób korzystających z pomocy społecznej ze względu na przemoc w rodzinie na 100 mieszkańców	0,27%	0,07%	Frampol	0,22%	0,07%
			Korytków Mały	0%	0%
			Teodorówka	0%	0%
liczba przestępstw na 100 mieszkańców	1,40%	1,08%	Frampol	1,05%	1,44%
			Korytków Mały	0%	0,53%
			Teodorówka	0,19%	0,82%
liczba założonych „niebieskich kart” na 100 mieszkańców	0,21%	0,13%	Frampol	0,15%	0,21%
			Korytków Mały	0%	0%

			Teodorówka	0%	0,21%
liczba zarejestrowanych stowarzyszeń na 100 mieszkańców	0,002%	0,46%	Frampol	0,002%	0,34%
			Korytków Mały	0,003%	0,27%
			Teodorówka	0%	0,21%
liczba złożonych w 2014 i 2015 roku wniosków o dotacje na 100 mieszkańców	0,001%	0,08%	Frampol	0,005%	0,34%
			Korytków Mały	0%	0%
			Teodorówka	0%	0%
wskaźnik uczestnictwa w zebraniach na 100 mieszkańców	4,56%	4,75%	Frampol	1,57%	1,03%
			Korytków Mały	4,12%	1,59%
			Teodorówka	4,08%	4,72%
liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców	3,08%	3,76%	Frampol	6,51%	6,37%
			Korytków Mały	1,29%	4,24%
			Teodorówka	2,41%	2,88%
ilość wyrobów azbestowych (w kg) na 1 mieszkańca	389,55 kg	473,18 kg	Frampol	244,37 kg	248,94 kg
			Korytków Mały	392,71 kg	500,32 kg
			Teodorówka	331,56 kg	445,38 kg
liczba obiektów infrastruktury sportu i rekreacji na 100 mieszkańców	0,14%	0,14%	Frampol	0,37%	0,37%
			Korytków Mały	0%	0%
			Teodorówka	0,37%	0,37%
liczba obiektów infrastruktury kultury przypadająca na 100 mieszkańców	0,37%	0,37%	Frampol	0,37%	0,37%
			Korytków Mały	0,26%	0,26%

			Teodorówka	0,37%	0,37%
--	--	--	------------	-------	-------

Źródło: Opracowanie własne na podstawie *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022* i danych własnych Urzędu Miejskiego we Frampolu

*Ze względu na termin rozpoczęcia prac nad sporządzeniem niniejszej *Oceny...* (ostatni kwartał 2022 r.), który częściowo pokrył się z horyzontem czasowym obowiązywania GPR, opis finalnego stanu Gminy i poszczególnych podobszarów rewitalizacji bazuje na danych za rok 2021.

Z analizy wskaźników delimitacyjnych wynika, iż w ujęciu ogólnym stan Gminy Frampol oraz wyznaczonego w jej obrębie obszaru rewitalizacji uległ poprawie. Pomimo trudnych warunków (pandemia wirusa COVID-19 oraz wojna w Ukrainie), uniemożliwiających realizację większości projektów, założonych w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022*, wartości wielu wskaźników zmieniły się na lepsze. Wpływ na to zjawisko niewątpliwie musiały mieć inne czynniki, niezwiązane z procesem rewitalizacji, które w znaczący – a przynajmniej większy niż sam GPR – sposób przyczyniły się do poprawy jakości życia w rejonie, np. skuteczna działalność Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej we Frampolu czy samoorganizacja lokalnej społeczności.

Pogłębianie się sytuacji kryzysowej (oznaczone w tabeli 3. kolorem czerwonym) obserwowane jest wyraźniej w odniesieniu do poszczególnych podobszarów rewitalizacji, aniżeli całej Gminy. Oznacza to, że wyznaczony w procesie delimitacji rejon oddziaływania GPR w dalszym ciągu wymaga działań naprawczych, a w związku z tym wskazane jest przeniesienie go w całości do nowej, zaktualizowanej wersji Programu. Najbardziej problemowymi kwestiami pozostają obecnie:

- bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych,
- przestępczość,
- przemoc w rodzinie,
- poziom uczestnictwa w zebraniach,
- ilość wyrobów azbestowych.

Podsumowując analizę ilościową stwierdza się, iż w ujęciu ogólnym *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* został prawidłowo skonstruowany – w odpowiedni sposób formułuje cele i identyfikuje działania służące ich osiągnięciu. Niestety, z uwagi na niesprzyjające czynniki zewnętrzne, takie jak pandemia wirusa SARS-CoV-2 oraz wojna w Ukrainie, większość przewidzianych do realizacji inwestycji nie została uskuteczniiona w założonym horyzoncie czasowym. Te, które wykonano, wpłynęły korzystnie na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji, co potwierdzają osiągnięte wartości wskaźników. Wobec powyższych wskazana jest kontynuacja Programu w najbliższych latach, z zachowaniem jego podstawowych założeń.

4.3. ANALIZA JAKOŚCIOWA EFEKTÓW REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI DLA GMINY FRAMPOL NA LATA 2016 – 2022

Analiza jakościowa oparta została o badanie ankietowe, przeprowadzone na terenie Gminy Frampol w dniach 10.11.2022 – 18.11.2022 r. Kwestionariusz przygotowano w dwóch wersjach – jedna skierowana była do mieszkańców Gminy, zaś druga do przedsiębiorców, prowadzących działalność gospodarczą w obrębie obszaru rewitalizacji. Zabieg ten umożliwił nie tylko zbadanie opinii społeczności lokalnej, co do efektów realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022*, ale również dokładną analizę jego wpływu na sferę gospodarczą. Na zaproszenie do wypełnienia formularzy odpowiedziało łącznie 19 osób, w tym zaledwie 2 przedsiębiorców.

Pytania zawarte w ankietach sformułowano tak, by analiza jakościowa stanowiła uzupełnienie analizy ilościowej, pozwalając na ocenę aspektów niemożliwych do zmierzenia przy pomocy wskaźników, takich jak poczucie bezpieczeństwa, poziom estetyki przestrzeni, bariery rozwoju gospodarczego itp. Wykorzystano zestaw pytań zbliżonych do tych, zadanych mieszkańcom w toku prac nad opracowaniem dokumentu GPR, w ramach prowadzonej wówczas partycypacji społecznej. Zabieg ten miał na celu umożliwienie wykorzystania analizy porównawczej do oceny sytuacji panującej w Gminie przed realizacją Programu oraz po jego zakończeniu, pozwalając tym samym na zobrazowanie faktycznie zachodzących i zauważalnych zmian.

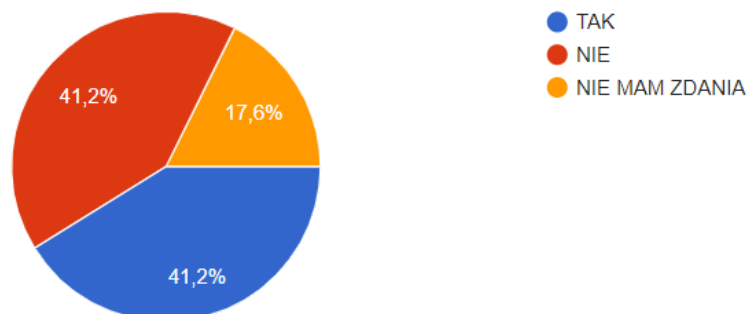
4.3.1. ANKIETA DLA MIESZKAŃCÓW GMINY

Kilka pierwszych pytań zadanych ankietowanym miało na celu ogólne rozeznanie wśród osób uczestniczących w badaniu oraz sprawdzenie ich związku z rewitalizowanym obszarem, tj. z miejscowościami Korytków Mały, Teodorówka oraz częścią miasta Frampol, objętą Gminnym Programem Rewitalizacji. Z udzielonych odpowiedzi wynika, że blisko 63% respondentów zamieszkuje w obrębie obszaru rewitalizacji, natomiast pozostałe 37% jest z nim w jakiś sposób związane (szkoła, praca, rodzina itp.). W roku 2015 ów wynik był nieco niższy – mieszkańcy wskazanych powyżej miejscowości stanowili jedynie 56% ankietowanych.

W kolejnych pytaniach poproszono ankietowanych o wyrażenie opinii na temat ich ogólnych odczuć dot. wzrostu poziomu życia w obszarze rewitalizacji. Z otrzymanych odpowiedzi wynika, iż ponad 40% osób uważa, że jakość ich życia uległa poprawie. Niestety, odczuwają oni różnicę na poziomie maksymalnie 50%. Nikt nie uargumentował swojego wyboru. Zważywszy na fakt wystąpienia pandemii wirusa COVID-19 oraz wojny w Ukrainie, które znacząco uniemożliwiły realizację większości zaplanowanych projektów rewitalizacyjnych, osiągnięty wynik uznać można za satysfakcjonujący, choć z całą pewnością wymagający poprawy w najbliższej przyszłości.

Wykres 1. Wzrost poziomu jakości życia w obszarze rewitalizacji

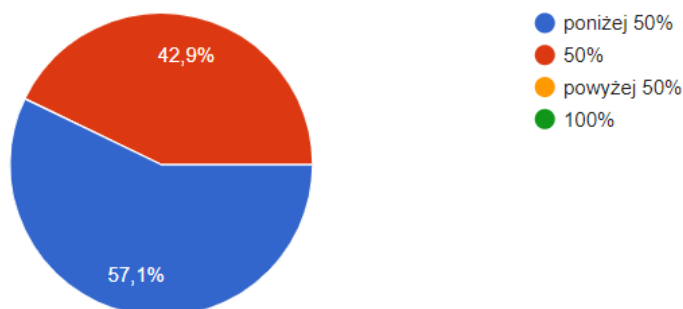
Czy w ujęciu ogólnym odczuwa Pan(i) wzrost poziomu życia w obszarze rewitalizacji, tj. w miejscowościach Korytków Mały, Teodorówka oraz w części miasta Frampol objętej Gminnym Programem Rewitalizacji?



Źródło: ankieta dla mieszkańców

Wykres 2. Satysfakcja mieszkańców z prowadzonych działań rewitalizacyjnych

Proszę określić, w jakim stopniu realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych wpłynęła na poprawę Pana(i) poziomu życia?

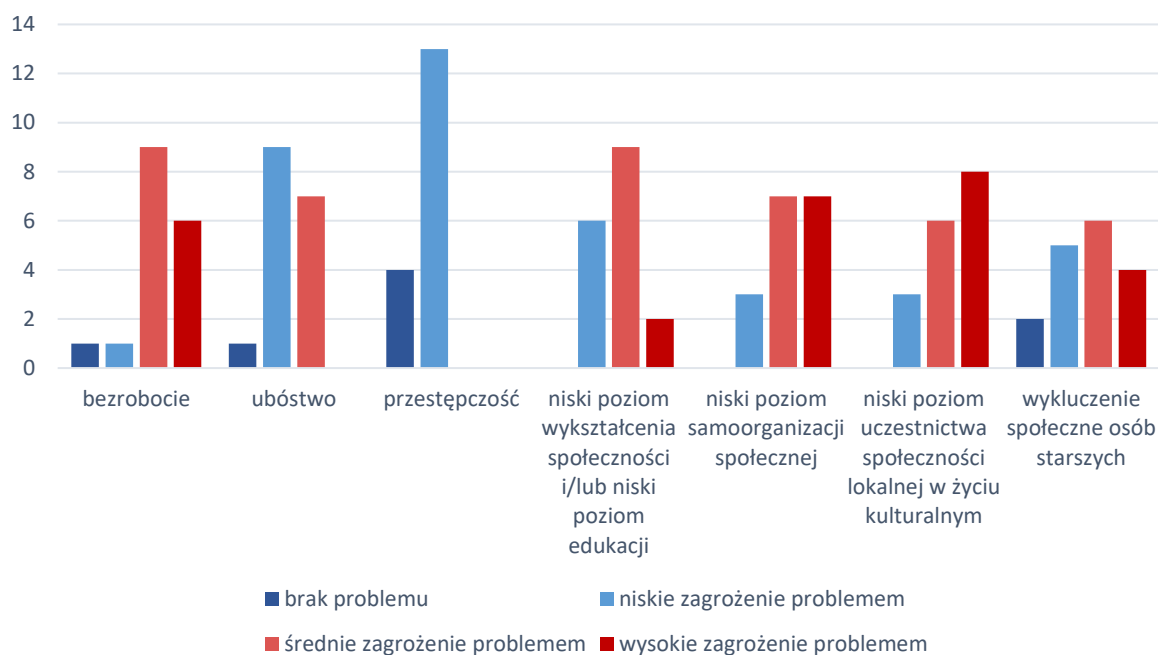


Źródło: ankieta dla mieszkańców

W następnym pytaniu respondenci zostali poproszeni o wybranie zjawisk, które ich zdaniem w dalszym ciągu są obecne w obszarze rewitalizacji wraz z oceną ich natężenia. Uczestnicy badania (niezmiennie od 2015 r.) największe zagrożenie widzą w niskim poziomie uczestnictwa społeczności lokalnej w życiu kulturalnym oraz niskim poziomie samorealizacji społecznej. Za średnio groźne problemy uważają bezrobocie, niski poziom wykształcenia społeczności lokalnej i ubóstwo. Najbardziej pozytywnie oceniona została przestępczość, która według ankietowanych nie występuje bądź nie stwarza istotnego zagrożenia w obszarze rewitalizacji. Fakt ten jest o tyle interesującym, iż stanowi zupełne przeciwieństwo analizy wskaźnikowej, wg której przestępczość stanowi jeden z głównych problemów Gminy.

Wykres 3. Zjawiska negatywne obserwowane przez mieszkańców Gminy Frampol

Które z negatywnych zjawisk są według Pana(i) oceny w dalszym ciągu obecne w obszarze rewitalizacji (Korytków Mały, Teodorówka i część miasta Frampol) i w jakim natężeniu?

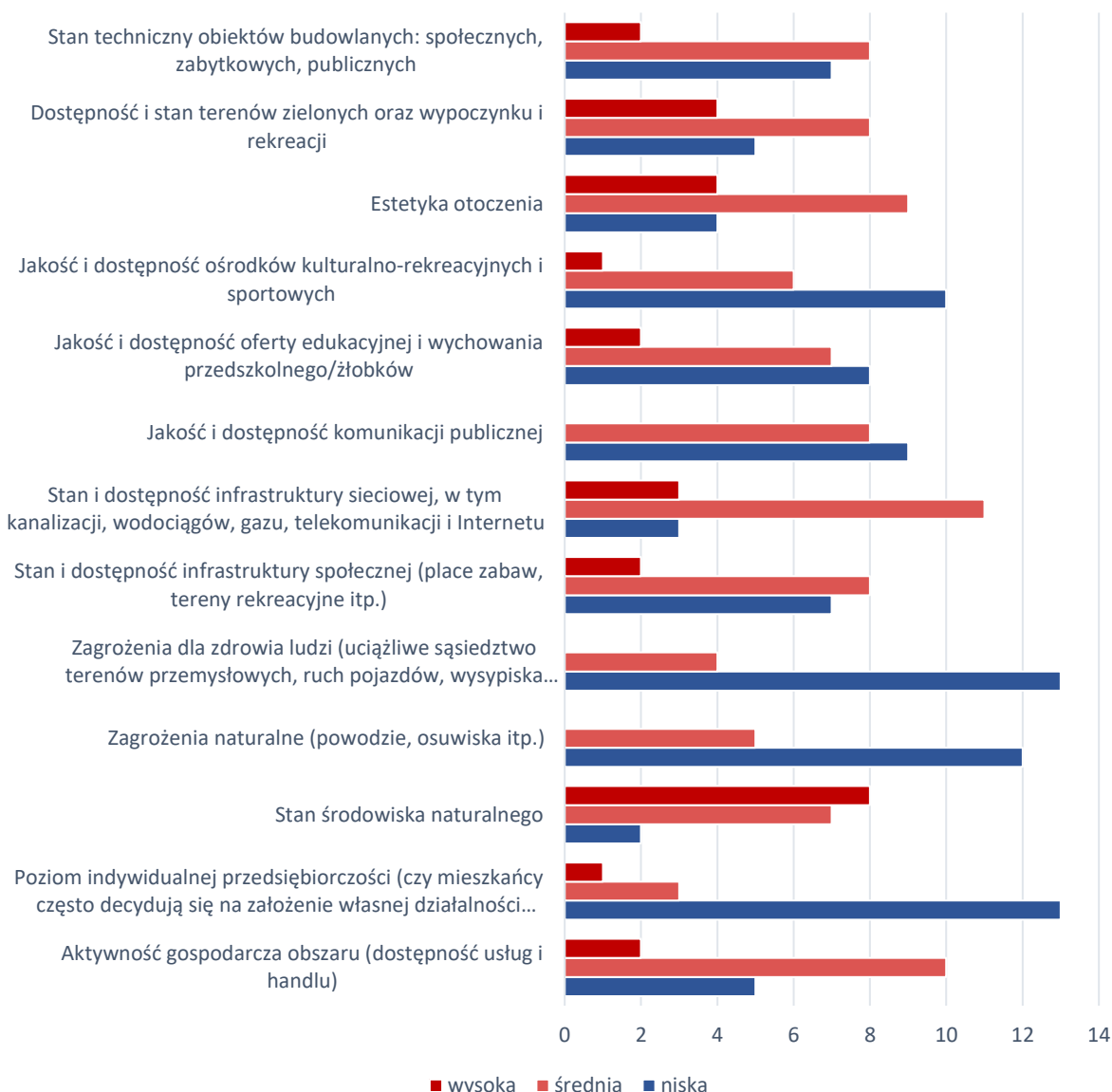


Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla mieszkańców

Dalej, ocenie poddane zostały kwestie związane z jakością życia w obszarze rewitalizacji, tj. w miejscowościach Korytków Mały, Teodorówka oraz w części miasta Frampol. Zdecydowanie najwyższe noty otrzymał stan środowiska naturalnego, a następnie estetyka otoczenia oraz dostępność i stan terenów zielonych, wypoczynku i rekreacji. Aspekty te były odbierane pozytywnie również przed realizacją Programu, choć estetyka otoczenia uległa wyraźnej poprawie. Mieszkańcy Gminy wysoko ocenili także stan i dostępność infrastruktury sieciowej oraz aktywność gospodarczą obszaru, co jest satysfakcjonującą zmianą względem roku 2015. Najslabiej przedstawiają się natomiast zagrożenia dla zdrowia ludzi, zagrożenia naturalne oraz poziom indywidualnej przedsiębiorczości.

Wykres 4. Jakość życia w obszarze rewitalizacji

Proszę ocenić wymienione elementy, związane z jakością życia w obszarze rewitalizacji, tj. w miejscowościach Korytków Mały, Teodorówka oraz w części miasta Frampol.



Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla mieszkańców

Kolejne pytanie dotyczyło efektów, jakie zostały osiągnięte w wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych. Ankietowani mogli zaznaczyć maksymalnie po trzy odpowiedzi, a rezultat ich wyborów przedstawia wykres 5. Zdecydowanie najbardziej zauważalną zmianą, jaka zaszła w obrębie obszaru rewitalizacji jest powstanie przestrzeni dla działań kulturalnych, artystycznych i społecznych. Drugie miejsce zajmują ex aequo: remonty i renowacje budynków publicznych, poprawa stanu dróg i chodników oraz budowa ścieżek rowerowych, a także podniesienie dostępności do komunalnych usług sieciowych (kanalizacja, woda, gaz). Żaden z respondentów nie zaobserwował natomiast zmian w zakresie odnowy zabytków, poprawy bezpieczeństwa mieszkańców ani aktywizacji gospodarczej obszaru. Ów wynik pokrywa się z oczekiwaniami ankietowanych sprzed realizacji GPR.

Wykres 5. Uzyskane efekty rewitalizacji

Które z poniższych efektów zostały według Pana(i) oceny uzyskane w wyniku przeprowadzonych działań rewitalizacyjnych? Proszę wybrać maksymalnie 3 odpowiedzi.

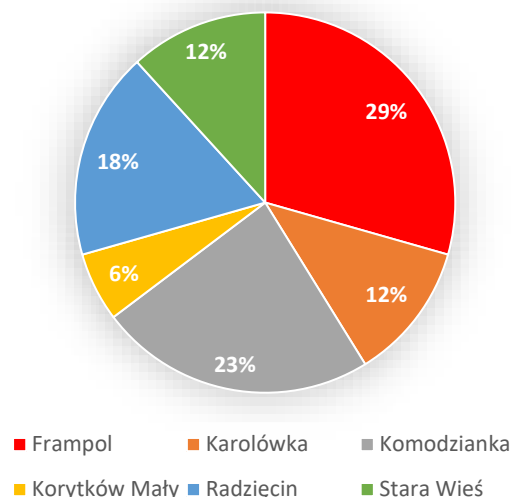


Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla mieszkańców

Ostatnie trzy pytania odnosiły się do negatywnych zjawisk i problemów, które w dalszym ciągu występują na obszarze Gminy Frampol. W pierwszej kolejności mieszkańcy zostali poproszeni o wskazanie rejonu, pozostającego ich zdaniem w stanie kryzysowym. Najwięcej osób (29% ankietowanych) zgłosiło na miasto Frampol, a następnie sołectwo Komodzianka (23%) oraz Radzięcín (18%). O ile dwa pierwsze od 2016 roku objęte są Gminnym Programem Rewitalizacji (Frampol stanowi obszar rewitalizacji, zaś Komodzianka wchodzi w skład obszaru zdegradowanego), tak Radzięcín nie znalazł się na liście wytypowanych wówczas miejscowości zdegradowanych. Fakt ten generuje zatem potrzebę przyjrzenia się bliżej sytuacji owego sołectwa i (być może) włączenia go do obszaru interwencji.

Wykres 6. Koncentracja zjawisk negatywnych

Która miejscowość Pana(i) zdaniem w dalszym ciągu charakteryzuje się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, a w związku z tym powinna zostać poddana rewitalizacji w najbliższej przyszłości?

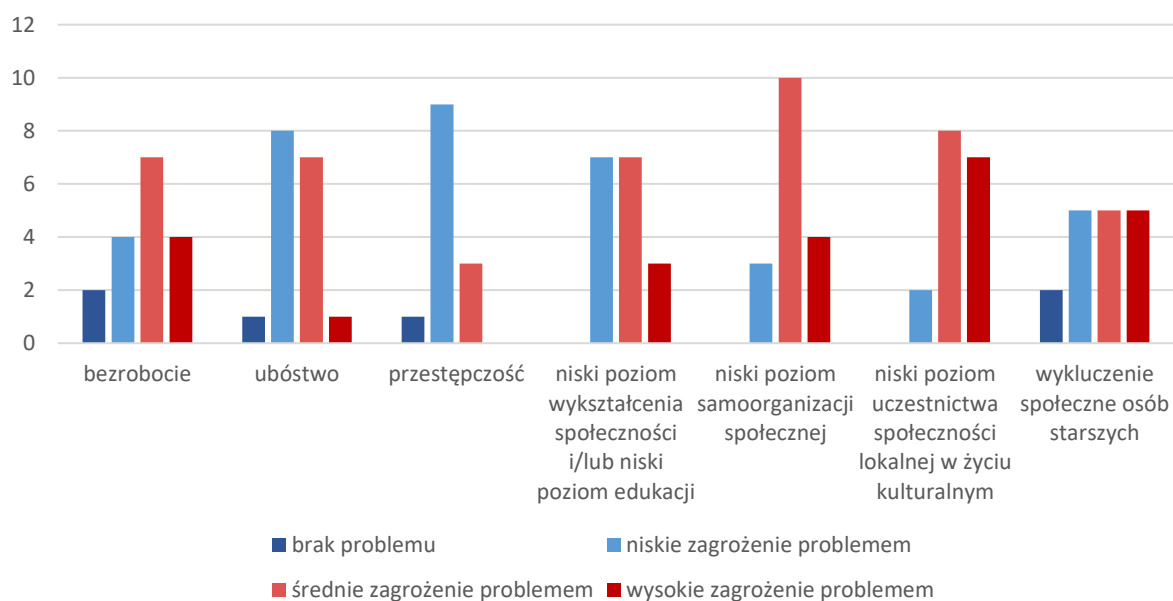


Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla mieszkańców

Dalej, konieczne było określenie jakie negatywne zjawiska występują na wskazanym powyżej obszarze oraz jakie jest ich natężenie. Według uczestników badania największe zagrożenie stwarza niski poziom uczestnictwa społeczności lokalnej w życiu kulturalnym. Za istotne problemy uznano także wykluczenie społeczne osób starszych oraz niski poziom samoorganizacji społecznej. Najbardziej pozytywnie ponownie oceniono przestępczość, która według ankietowanych nie występuje bądź nie stwarza istotnego zagrożenia w obszarze rewitalizacji.

Wykres 7. Problemy obserwowane przez mieszkańców Gminy Frampol

Jakie problemy dominują według Pana(i) oceny na powyżej wybranym obszarze i jakie jest ich natężenie?

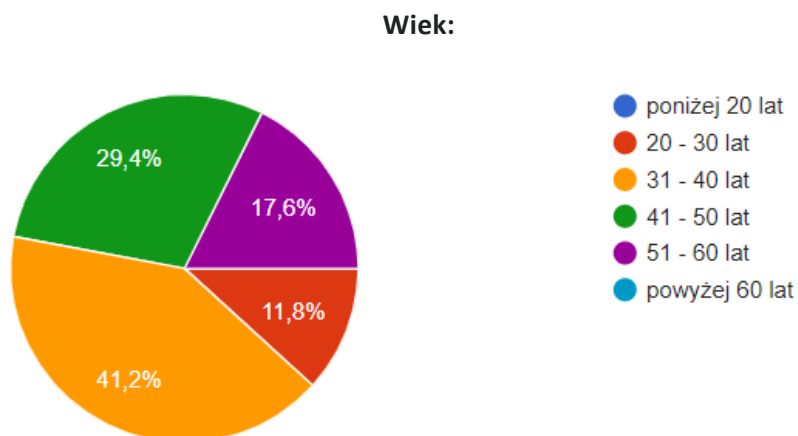


Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla mieszkańców

Mieszkańcy otrzymali również możliwość wpisania własnych propozycji problemów, jakie zaobserwowali w swoim najbliższym otoczeniu. Odpowiedzi udzieliła jedna osoba, wskazując na brak chodnika.

Formularz ankietowy zamykała metryczka, której celem było pozyskanie informacji o osobach uczestniczących w badaniu. Z zebranych odpowiedzi wynika, iż największym zaangażowaniem w życie społeczne wykazują się mieszkańcy w wieku 31 - 40 lat (41,2% respondentów) oraz pomiędzy 41 a 50 rokiem życia (29,4%).

Wykres 8. Wiek ankietowanych



Źródło: ankieta dla mieszkańców

Zdecydowana większość, ba aż 82,4% ankietowanych, posiada wykształcenie wyższe. Pozostali zakończyli edukację na szkole średniej. Trzech respondentów zatrudnionych jest w sektorze prywatnym, sześciu określiło się jako pracownicy gospodarki uspołecznionej, natomiast reszta pracuje na innych warunkach.

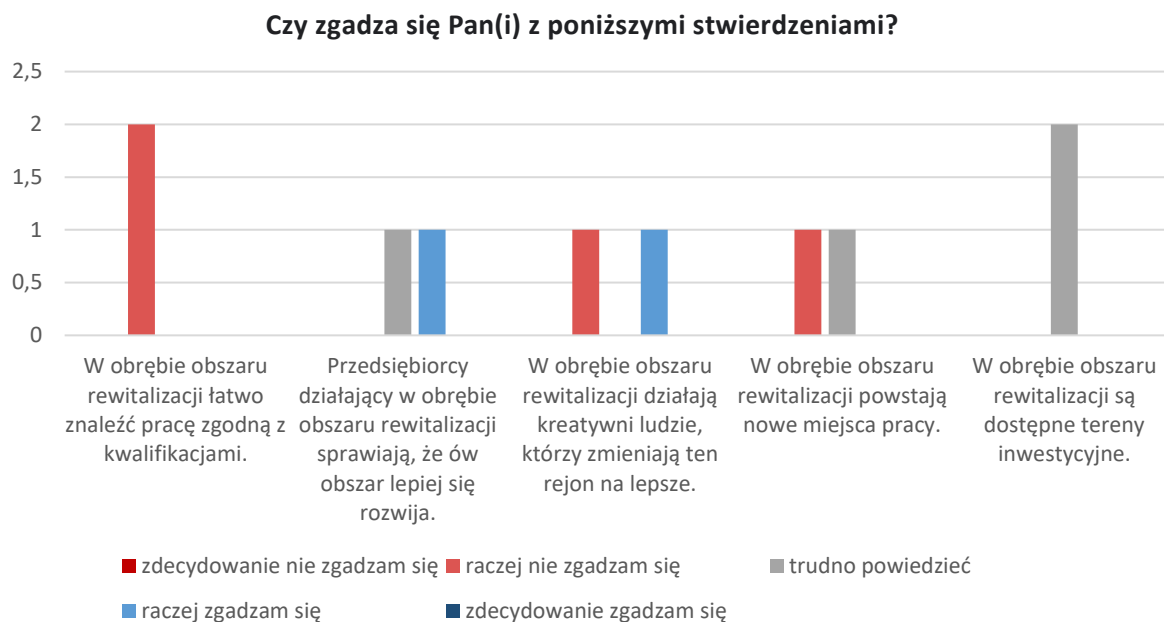
4.3.2. ANKIETA DLA PRZEDSIĘBIORCÓW, PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZĄ W OBRĘBIE OBSZARU REWITALIZACJI

Podstawowym celem przeprowadzenia badania jakościowego wśród przedsiębiorców była ocena wpływu realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022* na sferę gospodarczą ośrodka. Niestety, na zaproszenie do wypełnienia formularza odpowiedziały zaledwie dwie osoby, w związku z czym otrzymane wyniki nie są miarodajne – pełnią jedynie rolę poglądową.

Na początek, ku ogólnemu rozeznaniu, zapytano przedsiębiorców, w której miejscowości należącej do rewitalizowanego obszaru prowadzą swój biznes oraz jakiego rodzaju jest to działalność. Obaj respondenci wskazali jako miejsce ich pracy Frampol. Jeden świadczy usługi w branży transportowej, drugi zaś nie znalazł wśród zaproponowanych odpowiedzi tej właściwej i wybrał opcję „inne”.

W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o określenie swojego stosunku względem podanych stwierdzeń. Ich odpowiedzi przedstawia wykres 9. Obaj uczestnicy badania byli zgodni co do możliwości znalezienia pracy odpowiadającej kwalifikacjom oraz dostępu terenów inwestycyjnych. Największą rozbieżność zdań obserwuje się natomiast w kwestii działania w obszarze rewitalizacji kreatywnych ludzi, którzy zmieniają ten rejon na lepsze.

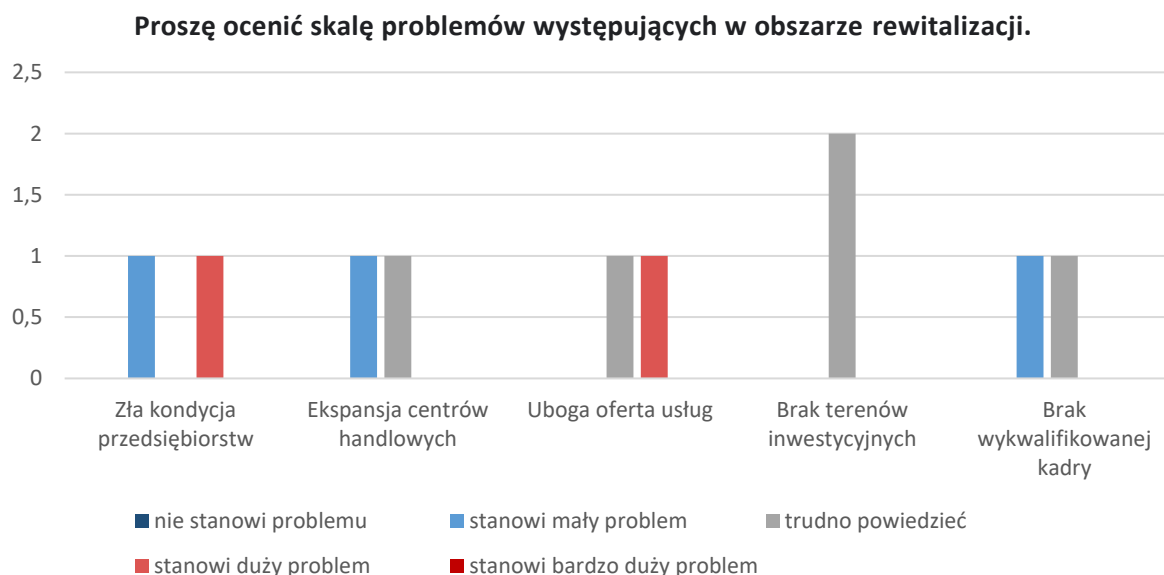
Wykres 9. Ocena sytuacji gospodarczej



Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla przedsiębiorców

Pytanie czwarte dotyczyło oceny skali problemów natury gospodarczej, występujących w rewitalizowanym obszarze. Za aspekty o najniższym stopniu zagrożenia ankietowani uznali ekspansję centrów handlowych oraz brak wykwalifikowanej kadry. Znaczącą różnorodnością zdań przedsiębiorcy wykazali się analizując kondycję przedsiębiorstw. Nie potrafiono natomiast ocenić kwestii braku terenów inwestycyjnych.

Wykres 10. Problemy gospodarcze występujące w obszarze rewitalizacji



Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla przedsiębiorców

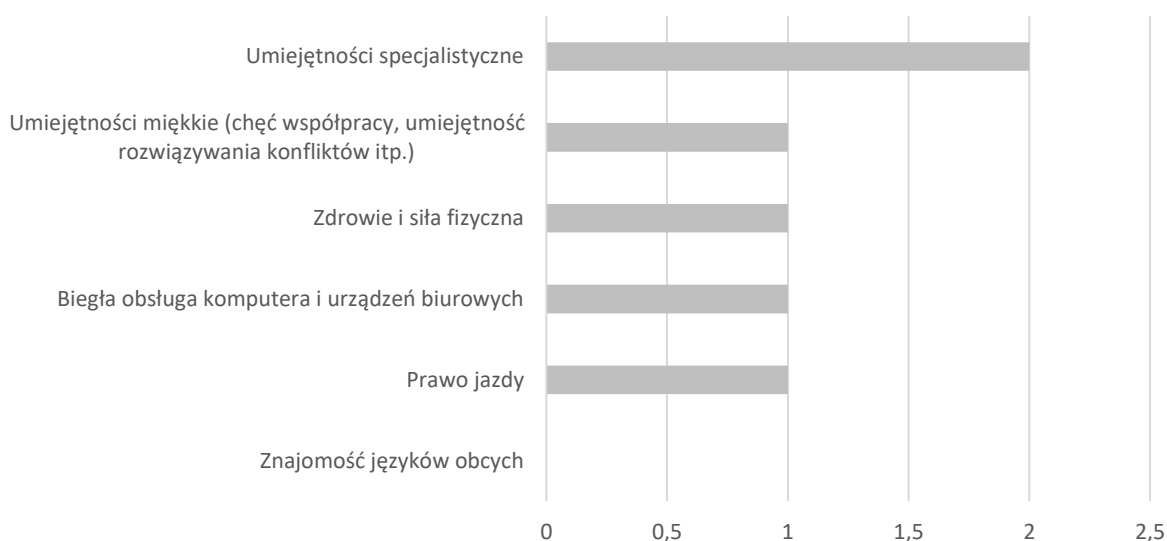
Dalej, zapytano respondentów jakie są największe bariery dla rozwoju ich przedsiębiorstw. Uczestnicy badania wskazali na brak odpowiedniej infrastruktury oraz brak pracowników o odpowiednich kwalifikacjach.

Następnie, przedsiębiorcom zadano szereg pytań dotyczących pracowników. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, iż w ciągu ostatnich 6 lat 50% badanych (tj. jeden pracodawca) zatrudniło w swojej firmie nowe osoby na umowę o pracę. Identyczny wynik otrzymano w kwestii problemów ze znalezieniem pracowników o odpowiednich kompetencjach. Mimo to, obaj ankietowani wyrazili jednak chęć utworzenia nowych miejsc pracy w najbliższej przyszłości.

Na koniec zapytano przedsiębiorców, jakie kompetencje powinni posiadać kandydaci do pracy w ich firmach. Zdecydowanie najbardziej pożądane okazały się umiejętności specjalistyczne.

Wykres 11. Kompetencje potencjalnych pracowników

Proszę o określenie, jakie kompetencje powinni posiadać kandydaci do pracy w Pana(i) przedsiębiorstwie (maksymalnie 3 odpowiedzi).



Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiety dla przedsiębiorców

Podsumowując, przeprowadzona analiza jakościowa (zarówno wśród mieszkańców jak i przedsiębiorców) pozwala wnioskować, iż podjęte w Gminie Frampol działania rewitalizacyjne, mimo niesprzyjających warunków do realizacji większości z nich, są zauważane przez lokalną społeczność. Fakt ten niewątpliwie stanowi najlepszą ocenę dla skuteczności Władz Gminy, które w obliczu wydarzeń takich jak pandemia wirusa COVID-19 i wojna w Ukrainie, potrafiły zmobilizować się do realizacji choćby części założeń Programu. Skala problemów, z którymi na co dzień borykają się mieszkańcy, w dalszym ciągu pozostaje jednak wysoka, a znaczące obszary wciąż wymagają interwencji. Zważywszy na fakt, iż wyprowadzanie terenów z sytuacji kryzysowej stanowi proces długotrwały, wymagający kumulacji działań inwestycyjnych i miękkich, konieczna jest kontynuacja podjętych wysiłków w ramach zaktualizowanych i dostosowanych do obecnych potrzeb zamierzeń rewitalizacyjnych – Gminnego Programu Rewitalizacji oraz innych dokumentów o charakterze strategicznym bądź planistycznym.

5. WNIOSKI I REKOMENDACJE

5.1. WNIOSKI

Analiza realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022* pozwala wysnuć ogólny wniosek, iż dokument został prawidłowo skonstruowany. Mimo, że większości zadań nie udało się zrealizować w terminie, to jednak te, które uskutecznilo w istotny sposób przyczyniły się do podniesienia jakości życia społeczności lokalnej, zarówno w obszarze objętym bezpośrednią interwencją jak i poza nim. Zamierzone efekty rewitalizacji wprawdzie nie zostały jeszcze w pełni osiągnięte, jednakże mieszkańcy Gminy już zauważają pozytywne zmiany, zwłaszcza w sferze infrastrukturalnej.

Posiłkując się postawionymi we wstępie niniejszego raportu ewaluacyjnego pytaniami badawczymi, stwierdza się następujące wnioski szczegółowe:

**Czy zrealizowano cele, założone
w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022*?**

Z przeprowadzonej oceny aktualności GPR wynika, że założone w dokumencie cele rewitalizacyjne dotychczas zostały zrealizowane jedynie w niewielkim zakresie. Stan ten nie jest jednakże spowodowany zaniedbaniami ze strony samorządu terytorialnego, a wystąpieniem niesprzyjających czynników zewnętrznych – wojny w Ukrainie i pandemii wirusa COVID-19. Mimo, iż większość zaplanowanych inwestycji nie doszła do skutku w przewidzianym horyzoncie czasowym, zarówno analiza wskaźnikowa jak i jakościowa dowodzą, że sytuacja kryzysowa w wyznaczonym obszarze rewitalizacji (choć w małym stopniu) uległa poprawie. Szczególnie istotną kwestią, która potwierdza pozytywną ocenę Programu jest fakt wzrostu poziomu jakości życia, który zauważany jest przez ponad 40% ankietowanych. To z kolei dowodzi kompleksowości podjętych interwencji i ich szerokiego zakresu oddziaływania. Wobec powyższych nie będzie więc błędem stwierdzenie, że cele założone w *Gminnym Programie Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* mają realne szanse na realizację w najbliższej przyszłości (oczywiście, o ile globalna sytuacja kryzysowa ulegnie stabilizacji).

Czy i w jakim stopniu zrealizowano przewidziane w Programie projekty rewitalizacyjne?

Dokumenty o charakterze strategicznym (w tym GPR) zorientowane są na realizację długofalowych celów, przewidując przy tym szereg inwestycji, będących swego rodzaju ogólnymi zamierzeniami, mogącymi ulec modyfikacjom stosownym do zmieniających się okoliczności. Projekty zaplanowane w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* w dużej mierze nie zostały zrealizowane w założonym horyzoncie czasowym. W pełni uskutecznilo jedynie trzy przedsięwzięcia. Część inwestycji realizowano pośrednio, poprzez działania nieuwzględnione w Programie. Kilka projektów okazało się niemożliwymi do wykonania ze względu na ich bezpośrednie powiązania z innymi, dotychczas niezrealizowanymi inwestycjami.

Czy lokalna społeczność zauważa zmiany, będące wynikiem interwencji na obszarze rewitalizacji i czy są one pozytywne czy negatywne?

Jak wynika z analizy jakościowej, ponad 41% mieszkańców Gminy Frampol zauważa pozytywne efekty, płynące z realizacji projektów rewitalizacyjnych. Przeprowadzone badanie wskazuje, iż są oni świadomi wykonanych działań i potrafią identyfikować idące za tym zmiany, także w obszarach nieobjętych bezpośrednią interwencją. Niestety, różnica w jakości ich życia przed i po wdrożeniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynosi maksymalnie 50%. Stanowi to bardzo ważny wniosek, potwierdzający, że realizowane inwestycje przyczyniają się do osiągnięcia założonych celów, lecz jednocześnie społeczność lokalna w dalszym ciągu widzi konieczność prowadzenia procesu rewitalizacji na terenie Gminy Frampol.

Czy i w jakim stopniu realizacja projektów rewitalizacyjnych wpłynęła na poprawę sytuacji na obszarze rewitalizacji?

Analizy przeprowadzone w ramach niniejszego opracowania pozwalają uznać, że realizacja projektów rewitalizacyjnych, choć nieznacznie, to jednak przełożyła się na poprawę sytuacji w granicach obszaru, zdefiniowanego jako kryzysowy. Korzystne efekty obserwowane są zarówno w badaniu ilościowym jak i jakościowym, choć zdecydowanie mocniej wybrzmiewają z tego drugiego. Z ankiety wynika, że od momentu wdrożenia Programu, ok. 40% społeczności lokalnej odczuło wzrost poziomu jakości ich życia. Najbardziej satysfakcjonujące zmiany względem roku bazowego (2015) obserwuje się w kwestiach stanu i dostępności infrastruktury sieciowej oraz aktywności gospodarczej rewitalizowanego obszaru. Ponadto, wskaźniki produktu i rezultatu, dotyczące zrealizowanych przedsięwzięć, osiągnięte w 2022 roku, w dużej mierze zbliżone są do oczekiwanych, a w niektórych przypadkach przekraczają nawet wartości prognozowane. To samo tyczy się wskaźników delimitacyjnych, które w zdecydowanej większości uległy poprawie. Wniosek z powyższych brzmi zatem: dzięki podjętym działaniom Gmina Frampol ma szansę rozwijać się, stopniowo zmierzając we właściwym kierunku.

5.2. REKOMENDACJE

W oparciu o przeprowadzoną *Ocenę stopnia aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016 – 2022* formułuje się następujące rekomendacje:

- a) Przez wzgląd na często zmieniające się przepisy prawa oraz transformacje w zakresie możliwości pozyskiwania zewnętrznego finansowania inwestycji (m.in. nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej), zaleca się przeprowadzenie analizy i ewentualną aktualizację dotychczasowych planów rewitalizacyjnych;
- b) Wskazana jest zmiana podejścia do planowania harmonogramu realizacji inwestycji na bardziej realistyczne, oparte nie tylko o czas potrzebny na wykonie danego przedsięwzięcia, ale uwzględniające również obecny stan gospodarki (inflacja) i możliwości inwestycyjne Gminy. Panujący obecnie kryzys gospodarczy narzuca konieczność aktualizacji dokumentu w zakresie finansowania inwestycji, a także weryfikacji aspektów takich jak zakres poszczególnych projektów, koszty ich wykonania czy czas potrzebny na ich realizację. Dobrą praktyką byłoby dopuszczenie możliwości awaryjnego wydłużenia terminów prac nad poszczególnymi projektami.
- c) W celu uniknięcia w przyszłości sytuacji niezrealizowania kluczowych przedsięwzięć proponuje się sporządzenie w aktualizowanym dokumencie analizy możliwych źródeł finansowania. W montażu finansowym planowanych inwestycji warto uwzględnić zarówno środki zewnętrzne (w tym wspólnotowe) jak również budżet własny Gminy.
- d) Zasadna jest interwencja w następujących kwestiach problemowych, wynikających z badania ankietowego, przeprowadzonego wśród społeczności lokalnej:
 - uczestnictwo mieszkańców Gminy w życiu kulturalnym,
 - samorealizacja społeczna,
 - bezrobocie,
 - ubóstwo,
 - wykształcenie mieszkańców Gminy,
 - wykluczenie osób starszych i niepełnosprawnych.
- e) Wyznaczony w procesie delimitacji rejon oddziaływania GPR w dalszym ciągu wymaga działań naprawczych, w związku z czym rekomenduje się przeniesienie go w całości do nowej, zaktualizowanej wersji Programu. W Gminnym Programie Rewitalizacji wyraźnie zaznaczono kumulację problemów na wyznaczonym obszarze i podkreślono konieczność realizowania wyznaczonych celów. Najbardziej problemowymi kwestiami pozostają obecnie:
 - bezradność w sprawach opiekuńczo- wychowawczych,
 - przestępczość,
 - przemoc w rodzinie,
 - poziom uczestnictwa w zebraniach,
 - ilość wyrobów azbestowych.

Jednocześnie, analizy wymaga sytuacja panująca w sołectwie Radzięcin, które dotychczas nie było objęte GPR, a gdzie (wg lokalnej społeczności) występuje nagromadzenie negatywnych zjawisk.

6. WYKAZ TABEL I WYKRESÓW

WYKAZ TABEL

Tabela 1. Stopień realizacji projektów w ramach *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Gminy Frampol na lata 2016-2022*

Tabela 2. Wartości wskaźników monitorujących (produktu i/lub rezultatu) osiągnięte w 2022 roku

Tabela 3. Wartości wskaźników delimitacyjnych osiągnięte w 2015 i 2022 roku

WYKAZ WYKRESÓW

Wykres 1. Wzrost poziomu jakości życia w obszarze rewitalizacji

Wykres 2. Satysfakcja mieszkańców z prowadzonych działań rewitalizacyjnych

Wykres 3. Zjawiska negatywne obserwowane przez mieszkańców Gminy Frampol

Wykres 4. Jakość życia w obszarze rewitalizacji

Wykres 5. Uzyskane efekty rewitalizacji

Wykres 6. Koncentracja zjawisk negatywnych

Wykres 7. Problemy obserwowane przez mieszkańców Gminy Frampol

Wykres 8. Wiek ankietowanych

Wykres 9. Ocena sytuacji gospodarczej

Wykres 10. Problemy gospodarcze występujące w obszarze rewitalizacji

Wykres 11. Kompetencje potencjalnych pracowników